

לייבוש רוקד / יגאל וילפנד דברים בהלוויה

לייבוש יקירנו,

עוד מעט אתה בן מאה והיה נדמה כי לעולם לא ייגמר תמונה שעולה בראשי כעת – ימי ראשון בבית הדר, פעם בשבועיים בחמש אחר הצהריים, מנחה רותי משער העמקים שירה לדיירי הבית, בליווי אקורדיון. לא פעם מגיעים גם לשיר ולריקוד, ולייבוש בתנועה אבירית מזמין את אחת העובדות לרקוד עמו, ומסביב כולם מוחאים כפיים ומצטרפים לשירה.

לייבוש רוקד באותה התלהבות וזמן כמו שרקד הורה בימים רחוקים, או בפורים את "אגם הכרכורים", כמו שמחת החיים שלו, המעשינות הפשוטה של העבודה, אהבתו לילדים וליהודית רעייתו האהובה, שאיתה צעד יחד כמעט שבעים שנה, עד יום מותה לפני שלוש שנים.

* לייבוש, הוא אריה קוצר, נולד ב-13 במרץ 1913 בקרמניץ בפולין, להוריו יונתן וקריינה. יונתן היה עילוי בתורה. ידע את התנ"ך כולו בעל-פה ואף הוסמך לרב, ובזכות זאת שוחרר משירות בצבא הפולני. לאחר שנישא לקריינה, ולאחר שהמצב הכלכלי התדרדר, ניהל זמן-מה את בית המלון שהיה ברשות ההורים. אחר כך היה אחראי על טחנת קמח ששכנה 15 קילומטר מקרמניץ, בה עבד כל השבוע. במשפחה היו שלוש אחיות ושני אחים. האחות הבכורה, חיה, עלתה לארץ ב-1936. האחות פוליה, עלתה לארץ למכביה ב-1932 והייתה חברה בגבעת השלושה. השלישית, ליובה, נפטרה בגיל 12 ממחלת הדיזנטריה. אחריה לייבוש והאח הצעיר שייקה.

* לייבוש הצטרף ל"שומר הצעיר" בקרמניץ בגיל עשר, בהשפעת אחותו הבוגרת חיה. הוא היה היחידי מאנשי התנועה שלמד בבית ספר "תרבות", וידע עברית על בוריה, עד כדי כך שבשלב מאוחר יותר הנחיל את השפה לחניכים רבים.

בקן "השומר הצעיר" היה לייבוש חניך, מדריך ואף ראש קן, שמנה 250 חניכים, בראשית שנות השלושים של המאה הקודמת. כראש קן היה במאבק עם תנועת הנוער הקומוניסטי, שניסתה להעביר אליה חניכים. * עם סיום לימודיו הוא נענה לצו התנועה, וויתר על לימודים גבוהים לטובת הכשרה בצ'נסטוחובה והדרכת קיבוצי הכשרה.

* ב-1935 עלה לייבוש לארץ ישראל והצטרף לחבריו בקיבוץ "אמריקה-בנר" שישבו בחדרה. הוא זכר שביום הגיעו לחדרה חגגו את לידתם של נועם וילפנד ורות שביט.

הוריו ואחותו חיה עלו לארץ בעקבותיו. בקרמניץ נותר אחיו הצעיר שייקה, שהיה גם פעיל בקן "השומר הצעיר" והשתייך לגרעין שנועד להגיע ליד מרדכי. שייקה גויס לצבא הפולני שנלחם בגרמנים, וניגף בשבועות הראשונים של המלחמה. הוא נלקח בשבי הגרמני אך הצליח לברוח. שייקה היה איש מרכזי בקרמניץ בתקופה הקצרה של השלטון הסובייטי. ב-22 ביוני 1941, כאשר פלשו הגרמנים לקרמניץ, החל לברוח יחד עם אשתו לוסייה, שהייתה בהיריון, אל עבר הגבול הסובייטי. כעבור זמן קצר החליטו לחזור לקרמניץ. לוסייה נרצחה יחד עם אלפים רבים מיחיד קרמניץ. שייקה, כך סיפרו עדי ראייה, הצליח להימלט, אך מאז לא נודעו עקבותיו. * בחדרה עבד לייבוש בפרדסים ואף הדריך בקן "השומר הצעיר". הוא לא היה ביום העלייה לג'וערה ובימים הראשונים, דבר שציער אותו עד מאוד, זאת מפני שלא יכלו לוותר על כישוריו המצוינים כנגר אריזה בפרדס וגם ההכנסה שהביא ליום עבודה הייתה גבוהה.

* כמה חודשים לאחר מכן הגיע לייבוש לג'וערה. הוא הצטרף לכיתה הראשונה שישבה כבר בעין השופט והכינה את המעבר ל"נקודה" (כך כינו הוותיקים את המקום). כאן הוא שימש כאת-קשר בזמן ההתקפה הגדולה ב-14

ביולי 1938, שבה עשרות פורעים ערבים בפיקוד קצינים עיראקים, ניסו להשתלט על ג'וערה. הפורעים הקיפו את הגדר אך נהדפו על ידי חברי הקיבוץ, שנלחמו בגבורה. לייבוש הוא זה שאותת מן הקומה הראשונה של המגדל בעין השופט לשריד, ומשם הועברו הידיעות למפקדת ההגנה בתל אביב. למחרת ההתקפה הגדולה, הוא סיפר, הגיע לעין השופט כוח תגבורת של ההגנה בפיקודו של משה דיין. לייבוש דיווח לו על האירועים.

* בימיה הראשונים של עין השופט שימש לייבוש כעגלון. הוא סיפר: "הייתי מוביל את אשר דרש הובלה בחצר באמצעות עגלה ושתי פרדות. לצידי לעתים ישב אפרים – אז ילד קטן שאהב להחזיק במושכות. אז גם נוצר הקשר ביני לבין יהודית".

יהודית הייתה אלמנתו של אפרים טיקטין, שנרצח מן המארב באפריל 1938 יחד עם חברו אליעזר קרונגלד, לולק. אפרים, בנו, נולד שמונה חודשים לאחר שנרצח.

* ב-1941 נישאו לייבוש ויהודית ומאז הם חיו ביחד באהבה ובמעשה שבעים שנה, כאשר למשפחה ולאפרים הבכור הצטרפו אורי, נחמה ויואב.

* ב-1944 החל לייבוש לעבוד ברפת, עבודה אותה עשה בנאמנות וחריצות רבה במשך 31 שנה, כאשר חלק מהזמן ריכז את הענף.

על עבודתו ברפת הוא סיפר: "באותם ימים זו הייתה עבודה קשה ומפרכת. העמסת הזבל יום-יום בקלשון, הטיפול בעגלות, חליבה ועוד חליבה – שנים רבות בידיים ואחר כך במכונה העוברת מפרה לפרה, עד שהגענו למכון החליבה של שש עמדות מול שש פרות".

תוך כדי עבודתו ברפת יצא פעמיים לפעילות מוערכת מאוד בריכוז סניפים של מפ"ם בעיר. פעם ראשונה יצא כרכז סניף מפ"ם ברמלה, בין השנים 1965-1967. הוא נאלץ לחזור לרפת כדי להחליף את החיילים, בני הקיבוץ, שלחמו במלחמת ששת הימים ואחריה.

פעם שנייה, ב-1973, כיהן כרכז סניף נתניה. גם כאן נפסקה פעילותו לטובת חזרה לרפת בימי מלחמת יום כיפור ולאחריה.

* במשך כל השנים היה לייבוש פעיל בקיבוץ כרכז ועדת חברים, ועדת חינוך, התנדב לעבוד בספרייה ואף עבד תקופה קצרה כמטפל בחינוך.

* בינואר 1976 פנה אליו אורי, בנו, והציע לו לעבוד במשנקים, לקראת פתיחה של מחלקת המיני, כדי שישתלב בתהליך הגמר של המוצר הזה. בתחילה ביקש לייבוש להיכנס לחודש ימים כניסיון, אך לאחר שבוע אמר שהוא מוותר על הניסיון ומתחיל מיד בעבודת קבע.

לייבוש סיפר: "פתאום נוכחתי לדעת שאפשר לקום בבוקר לעבודה בשעה נורמאלית כמו כולם. אפשר לשכב לישון לקראת הלילה, להשתתף בכל האירועים שמתקיימים בקיבוץ כמו: מסיבה, הצגה, שיחת קיבוץ, והעיקר אפשר לקום בבוקר לעבודה ולא להיות עייף מאוד".

כשמלאו לייבוש 90 שנה כתבו לו אנשי אלתם: "מתייצב כל בוקר במרץ לעבודה, עם חיוך ורוח טובה. עם ההספקים שלו קשה להתחרות. את הצעירים משאיר מאחור. שנים של ניסיון והתמדה, לא בכדי נקראת המכונה 'לייבושייה'".

לייבוש עונה להם: "גם בגיל זה צריך להרחיב אופקים וללמוד. אני ויהודית משתתפים בחוגים ליהדות וארכיאולוגיה בגילאור. משתתפים בחוג האזורי של 'קהילה לומדת', לומדים וקוראים גם בבית. דבר לא פחות חשוב הוא חילוף העצמות. תרגילי התעמלות יותר מפעם ביום. כפי שכתוב – 'בשכבך ובקומך בלכתך בדרך', והליכה כל יום שעה ויותר, כמעט בכל מזג אוויר. והכי חשוב זו עבודה. אתה עובד, יש לך הרגשה שאתה שותף וחבר מהמניין".

ואכן, לייבוש ויהודית משתתפים בשנות וותיקותם, (כי אצלם לא היו אומרים זקנתם), בלמעלה מ-30 טיולים בארץ ובחו"ל. בכל מקום הם מתקבלים ואהובים.

בראיון שערכת עם לייבוש בהגיעו לגיל 94, הוא אמר: "יותר מכל נגע ללבי השם החדש שנתנו לי – הסבא של אלתם".

באותו ריאיון הוא תיאר את שולחנם הקבוע של הוותיקים, עובדי המשנקים, הנפגשים פעמיים ביום בארוחות בוקר וצהריים בחדר האוכל. במפגש השתתפו ריבה, שדל, צבי הוכמן, זאב טל, רחל צור, יהודית ולייבוש, והם דנו בבעיות העולם והארץ, וכמובן בבעיות הקיבוץ. באותו ריאיון התגאה לייבוש במשפחתו וביחסיו המצוינים עם ילדיו, נכדיו וכן עם ניניו.

לייבוש ויהודית היו סמל ודוגמה לזוג שהיה שותף לבניינה ושגשוגה של עין השופט, וזכו להערכה רבה. הם הקימו משפחה לתפארת של ארבעה דורות הממשיכים בדרכם, וזכו לליווי ולעזרה בשנותיהם האחרונות מצד בני המשפחה.

אנו משתתפים בצערם של אורי ורותי, אפרים ויעל, יואב ועליזה, נחמה ומנחם, 12 הנכדים ובני משפחותיהם ו-17 הנינים, ומתנחמים בכך שלייבוש חי חיים שלמים ויפים.

